

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XXXII. Vtrum Christo impositum fuerit, vel potuerit imponi præceptum
comminatorium culpæ, & pœnæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

lorem prouenientem ex corporis laſione, ex qua de facto dolor etiam in animam redundauit, vt liquet ex memorato Iſaie testimonio. Ad hoc autem neceſſe fuit animam operari dependenter à ſenſu, & phantasia, atque mediantibus iſtis notitiam experimentalem cauſatiuam doloris de nouo acquirere laſione corporis per ſenſum tactus percepta de præſenti, & inde tranſmiſſa notitia intellectuali. Quia verò eadem eſt ratio de triſtitia circa quoduis nociuum, quatenus interiùs apprehenſum ratione, vel imaginatione, quæ eſt de dolore circa nociuum tactus, vt perceptum eodem tactu, propterea fuit in Chriſto etiam triſtitia, iuxta illud Matt. 26. 38. *Cepit contriſtari, & maſtus eſſe: & Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem.* Ratione eiſdem dependentiæ intellectus à ſenſu admittitur in Chriſto admiratio, non quidem fundata in abſoluta circa cauſam alicuius euentus ignorantia ſecundum omnem cognitionem, vel in noua ſimiliter eiſdem euentus notitia, vel in magnitudine rei comparatione Chriſti, ſed fundata in noua experimentali, ſeu acquiſita cognitione rei inſolite, & magnæ comparatione aliorum. Atque huiuſmodi eſt ex ſenſu D. Thomæ quæſt. 15. art. 8. aliorumque communi, admiratio de fide Centurionis, quæ habetur Matth. 8. 10. licet eam aliter exponat Auguſtinus epiſt. 101. Admittenda demum eſt in Chriſto, quæ ad triſtitiam connaturaliter conſequitur, paſſio iræ, non illius, quæ inclinatur ad vindictam contra ordinem rationis, ſed eius, quæ illam quærit iuxta ordinem iuſtitie, & dicitur ira per zelum.

Artic. 5. Ab iſta potiffimum poſtrema paſſione; ſed & à cæteris vniuerſim adſcriptis Chriſto Domino, excludendæ ſunt reſpectu iſtius tres imperfectiones cæteris hominibus communes. Prima eſt ex parte obiecti, quia eiſmodi paſſiones habent in nobis vim inclinandi promiſcûe ad honeſta, & inhoneſta, in Chriſto autem nulla potuit eſſe inclinatio ad inhoneſtum, vt dictum eſt. Secunda ex parte principij; quia eadem paſſione ſæpe in nobis ſunt motus primo primi præuenientes iudicium, & deliberationem rationis, quod in Chriſto non accidit. Quia, vt dicit Auguſtinus lib. 14. de Ciuit. cap. 9. propè medium: *Hos motus certa diſpenſationis gratia ita, cùm voluit, Chriſtus ſuſcipit animo humano, ſicut cùm voluit, factus eſt homo.* Tertia ex parte effectus; quia motus paſſionum in nobis, ſiue excitati ſunt præeunte iudicio rationis, ſiue illud præueniendo, ſemper habent vim pertrahendi poſt ſe rationem, eamque perturbant; ac impediunt; quominùs tranquille, & perfectè attendat ad rationes æternas, aliaque obiecta. Nec ſiſtunt in appetitu præciſe ſenſitiuo. Quod ſimiliter non euenit in Chriſto; in quo nimirum ſemper ratio manſit expedita ad omnia conſideranda, & exequenda, propter excellens, & perfectum dominium partis ſuperioris ſupra inferiorem, quàm hæc illi vllatenùs dominaretur. Quod diſcrimen ſolet communiter ſignificari dicendo; motus eiſmodi extitiſſe in Chriſto per propaſſionem; in nobis verò per paſſionem perfectam in ratione talis. Conſtat igitur ex his, & ſine quibus, & qualibus defectibus aſſumpta fuerit à Verbo natura humana.

Ad 1. Non eſt Verbum diuinum omnis perfectio formaliter, & proximè reſpectu humanitatis, ſed tantum eminenter, ac remotè. Vnde cum eius vnione ad humanitatem conſiſtere potuit aliquis in eadem defectus perfectionis formalis, & proximæ.

Ad 2. Habuit quidem Chriſtus in ſummo gradu beatitudinem, & gratiam, quoad ſubſtantiam, & eſſentialem eius conceptum; non tamen quoad omnem accidentalem, & extenſiuam eius perfectionem. Vnde ſimul fuit in termino, & in via reſpectu diuerſorum bonorum, felix ſimpliciter, ſimulque miſer

ſecundum quid, & accidentaliter. Definitio autem illa eſt de beatitudine accidentaliter etiam, ac integraliter completa.

Ad 3. Eos defectus, qui in nos deſcendunt ex peccato originali, aſſumpſit Verbum diuinum ex nimia erga nos dilectione. Quæ de cauſa tales defectus non dicuntur contracti à Chriſto quaſi ex neceſſitate ob peccatum proprium, ſed ſuſcepti ex libera electione.

Ad 4. Ex plena animi perfectione, quoad ſummam coniunctionem cum ſummo bono per intellectum, & voluntatem redundat ex natura rei plena quoque perfectio corporis, & inferiorum animæ virium. Sed ſupernaturaliter impedita eſt hæc redudatio ex certæ diſpenſationis gratia, vt dictum eſt ex eodem Auguſtino.

Q V Æ S T I O XXXII.

Vtrum Chriſto impositum fuerit, vel potuerit imponi præceptum comminatorium culpa, & pena?

Videtur impositum fuiſſe. 1. Quia Ioan. 10. 18. dicit Chriſtus Dominus: *Hoc mandatum accepi à Patre meo: & 14. 31. Sicut mandatum dedit mihi Pater ſic facio.* Mandatum autem ſecundum propriam, & communem ſignificationem includit in ſe comminationem pænæ, & culpæ, ſi ſecus fiat; Nec verba ſcripturæ licet detorquere à proprietate ſuæ ſignificationis abſque fundamento aliquo inſuperabili, quale in præſenti nullum eſt.

2. Imposita fuere Chriſto præcepta eiſdem rationis cum iis, quæ nobis imponuntur. Quod indicat apertè ea vniſormis comparatio, quæ habetur Ioan. 15. 10. *Si præcepta mea ſeruaueritis, manebitis in dilectione mea; ſicut, & ego Patris mei præcepta ſeruauis, & maneo in eius dilectione.* Eodem pertinet illa Antithetiſis ad Rom. 5. 19. *Sicut per vnus inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi; ita per vnus obediſionem iuſti conſtituentur multi.* In quibus locis eadem periodus, præſertim comparatiua, eandem vocem non niſi abſurdè, ac inidoneè ſub diuerſa ſignificatione uſurparer, nec ſatis vigeret pro ſcopo ſuo. Præcepta autem, quæ nobis imponuntur, ſunt comminatoria pænæ, & culpæ; & inobediſtia Adami fuit contraria præcepto eiſdem generis. Ergò, & præcepta Chriſto imposita fuere comminatoria pænæ, & culpæ, & eorum obediſtia ab vtroque hoc malo ipſum præſeruauit.

3. Præceptum, & lex per hoc præciſe differunt à conſilio, vt docet Suarez lib. 3. de legibus cap. 22. & 36. & communiter alij; Quia obligant in conſcientia ſub peccato, quod eſt eſſentialiter inductiuum pænæ. Ergò ſi Chriſtus obligati in conſcientia ſub culpa, & pænâ nullatenùs potuiſſet, ſolius reiſpâ conſilij capax fuiſſet. Conſilium autem, aut nullo pacto, aut nonniſi latiffimè, ac improprie præceptum dici poteſt, aut lex. Ergò testimonia adducta de præceptis Chriſti, & illud aliud ad eundem pertinens ex pſalm. 39. 9. *Deus meus, volui, & legem tuam in medio cordis mei,* vel prorsus redderentur falſa, vel improprie accipienda forent ex eadem ſuppoſitione. Vtrumlibet autem eſt abſurdum. Similis ponderatio cadit in testimonia de obediſtia Chriſti, quia obediſtia proprie talis dicitur tantum reſpectu præcepti, & legis proprie talis.

4. Suberat Chriſtus præceptis legis naturalis, ſub-eſtque modò: erat enim ipſi illicitum, & modò eſt, non minùs quàm nobis odiſſe Deum, peierare, de-honorare

honore parentis; infamare, aut occidere innocentem, mentiri, & similia. Præcepta autem legis naturalis sunt comminatoria pœnæ, & culpæ; quia præceptum esse comminatorium culpæ, & pœnæ, nihil est aliud, quam non posse fieri oppositum præcepti absque peccato, & peccatum non posse committi absque reatu pœnæ: atque omnino conuenit præceptis legis naturalis; quorum videlicet transgressio est intrinsecè mala, ac proinde contingere nequit absque peccato; quod rursus contingere nequit absque reatu pœnæ, quia contingere nequit absque odio Dei erga ipsum, & peccantem, quæ est ingens per se pœna, & radix cæterarum pœnarum. Ergo Christus fuit, estque capax præceptorum comminantium culpam, & pœnam.

5. Christus est seruus Dei; & Deus Dominus eius, vt colligitur ex Isa. 42. 1. *Ecce seruus meus, suscipiam eum.* Quem locum esse accipiendum de Christo constat ex Matth. 12. 17. *Vt adimpleretur, quod dictum est per Isaiam Prophetam dicentem: Ecce puer meus, quem elegi dilectus meus, &c.* Vbi puer ponitur pro seruo ex vltu frequenti scripturæ. Idem colligitur ex 34. Ezech. 24. *Et suscitabo super eos pastorem vnum, qui pascat ea, seruum meum Dauid.* Ad quem locum alludit Christus cum sibi accommodans Ioan. 10. 11. *Ego sum pastor bonus:* cum iis quæ præcedunt, & sequuntur. Confirmatur ex ep. ad Philip. 2. 6. Vbi eodem modo dicitur Christum esse in forma Dei, & accepisse formam serui. Ita autem est in forma Dei, vt sit verè Deus. Ergo ita accepit formam serui, vt verè sit seruus.

Rursus Deum esse Dominum Christi Christus ipse fatetur Matth. 11. 15. *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli, & terræ.* Vbi nomine cæli, & terræ intelligit quidquid à Deo factum est; atque adeo ipsum etiam Christum comprehendi docet discretè Athanasius lib. 3. contra Arrianos. Est autem de ratione serui, vt possit obligari pro libito à Domino suo sub culpa, & pœna; sublata enim huiusmodi subiectione, nihil differt seruus à non seruo, & dominus à non domino. Nec enim agere potest pro domino, qui pœna terrere non potest, nec seruiliter tractari, qui illius timori non subest. Pœna verò sine culpa iusta esse non potest. Ergo Christus subesse potuit communicationi pœnæ, & culpæ.

6. Potest Deus voluntate sua, prout libuerit, reddere illicitum quemlibet actum Christo Domino, non secus, ac nobis. Siquidem ex indubitato omnium consensu, & ratione manifesta, de facto illi per suam voluntatem reddit illicita omnia opera contraria legi naturali, non secus, ac nobis. Deum autem reddere voluntate sua illicitum aliquem actum, idem omnino est, atque comminari malum culpæ elicienti talem actum; actus enim illicitus est, qui si fiat, peccatur, & incurritur malum culpæ; comminatio autem mali culpæ includit in se essentialiter comminationem pœnæ. Nulla enim culpa est, vbi nulla dignitas est, & nulla vis inductiua pœnæ. Vnde comminatio culpæ indiuisim est comminatio pœnæ. Ergo potest Deus voluntate sua, prout libuerit, comminari Christo culpam, & pœnam non secus, ac nobis.

7. Deus est vltimus finis Christi Domini, sicut est primum eiusdem principium. Ergo sicut potest ipsum annihilare quatenus est primum principium, non minus, aut alter, quam possit annihilare quamlibet puram creaturam; ita etiam quatenus est vltimus finis potest ipsum obligare sub comminatione culpæ, & pœnæ, non minus, aut aliter, quam possit obligare quamlibet puram creaturam. Tenet consequentia. Quia moralitas, atque bonitas, & malitia actuum pendent ab vltimo fine, sicut pendent effectus Physici à primo principio. Deinde hæc ipsa ratio primi principij fundat domi-

R. P. de Espinosa Curs. Theol. Tom. II.

nium æquale in ordine ad obligandum moraliter, & ad destruendum physicè, siue quidlibet aliud actione physica peragendum.

8. Licet natura humana in Christo Domino propter vnionem ad Verbum habeat incapacitatem incidendi in culpam, & incurrendi reatum pœnæ secundum se; tamen est capax vtriusque; atque hanc capacitatem, quæ est identificata cum ipsa, auferre nequaquam potuit vnio hypostatica. Ac proinde eam retinuit humanitas in sensu composito eius vnionis. Ergo etiam retinuit capacitatem, vt ipsi secundum se comminaretur Deus, prout libuisset, culpam, & pœnam. Quapropter potuit Deus absolute vtramque illi comminari. Confirmatur paritate timoris, qui ex Isaia 11. tribuitur ab omnibus Christo Domino; quia licet nihil timere posset, quatenus Deus; timere tamen potuit quatenus homo, propter eminentiam potestatis conuenientis Deo supra naturam humanam secundum se. Ergo potuit similiter terreri Christus Dominus quatenus homo comminatione culpæ, & pœnæ propter eandem eminentiam potestatis, & dominij supra humanitatem secundum se. Sunt nimirum correlatiui, & essentialiter mutuo connexi timor vera ratione conceptus, & comminatio diuina. Vt quid enim timeatur is, ex quo nulum malum imminere potest; aut quomodo is comminetur, ex quo nullum malum prouenire, aut infligi alteri potest?

9. Communis consensus Theologorum agnoscit in Christo Domino præceptum strictè, & propriè tale de subeunda morte pro genere humano, deque aliis actibus; eademque videtur esse communis sententia Patrum, ac præsertim Augustini tom. 4. lib. 2. de sermone Domini in monte, in expositione tertiarum petitionis: *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra.* Cum enim prætulisset primam expositionem de voluntate consulente viatoribus perfectionem, qualis est Beatorum, subiungit inde secundam expositionem de voluntate præcipiente præcepto vtique prout distincto à consiliis, de quibus iam egerat immediatè. Probat verò voluntate Dei sumi pro eiusmodi præceptis ex eo, quod dicit Christus Dominus: *Cibus meus est, vt faciam voluntatem eius,* quæ probatio esset inutilis, si non supponeretur Christum subiacuissè voluntati Dei præceptiuæ, quatenus distinctæ à consiliatiua; hoc est, præceptis propriè, ac strictè talibus. Præceptum autem propriè, ac strictè tale, prout dissidens à consilio, includit essentialiter comminationem culpæ, & pœnæ, vt sæpè dictum est. Cum igitur non liceat recedere à communi consensu Theologorum, maxime munito auctoritate Patrum, ac nominatim Augusti; minimè verò omnium id liceat in quæstione dogmatica, qualis est omnis, quæ pertinet ad rectam intelligentiam Sacræ Scripturæ, vt pertinet quæstio præsens; nefas profectò erit negare imposita fuisse Christo, nedum imponi potuisse, præcepta comminatoria culpæ, & pœnæ.

Artic. 1. Respond. Comminatio legislatiua est voluntas inferendi aliquod malum facienti, aut omittenti talem, vel talem actum, intimata potenti facere, aut omittere, antequam faciat, aut omitat; deterrens quantum est ex se per timorem talis mali à faciendo, aut omittendo; ac per consequens reddens talem actum, aut omissionem intrinsecè illatiuam illius mali, atque intrinsecè impeditiuam boni oppositi propter connexionem intrinsecam tam actus, quam omissionis cum voluntate legislatiua præintimata, & contempta per ipsos.

Artic. 2. Quod si malum inferendum per voluntatem legislatiuam fuerit priuatio beatitudinis, & vltimi finis æterna, vel ad tempus, ideòque actus, vel omissio, circa quos versatur ea voluntas, redditi fuerint intrinsecè impeditiui beatitudinis, & vltimi finis æterni.

æternum, vel ad tempus; ac per conſequens incompoſſibiles cum conuerſione, & adhaſione ad vltimum finem ſimpliciter, vel ſecundum quid; eo ipſo idem, ſeu actus, ſeu omiſſio redditur erunt illiciti, & peccaminofi lethaliter, aut venialiter; ſiquidem actum, vel omiſſionem eſſe illicitam, & peccaminofam lethaliter, aut venialiter, nihil eſt aliud, quam eſſe impeditum, beatitudinis, & vltimi finis æternum, vel ad tempus, & incompoſſibile ſimpliciter, vel ſecundum quid cum conuerſione, & adhaſione ad vltimum finem, & beatitudinem.

Artic. 3. Si verò malum inferendum per eandem voluntatem non fit priuatio beatitudinis; ac proinde actus, vel omiſſio ſubſtans tali voluntati non propterea reddatur impeditiuus beatitudinis, neque æternum, neque ad tempus, eo ipſo non reddetur illicitus, & peccaminofus, neque lethaliter, neque venialiter; Quia nullum eſt peccatum, vbi nulla eſt oppoſitio cum beatitudine, & vltimo fine. Quapropter qualibet comminatio negandi beatitudinem, ſeu inferendi eius priuationem, ſi fiat, aut omittatur talis, vel talis actus, eſt comminatio culpæ, & pænæ ſub eadem conditione; nulla verò comminatio cuiuſvis alterius boni negandi, aut mali inducendi, eſt comminatio culpæ, atque ideo neque pænæ; ſiquidem eſt de conceptu eſſentiali pænæ, vt præſupponat culpam. Quæ quidem omnia videntur certa, & ex ſe ſponte manifeſta; atque expoſita, & confirmata iam ante fuere in quaſtionibus de bonitate, & malitia.

Artic. 4. Ex illis autem deducitur repugnare metaphyſicè Chriſto Domino omnem culpæ, & pænæ comminationem; quia repugnat metaphyſicè dari in Deo voluntatem negandi Chriſto beatitudinem æternam, vel ad tempus, ſi eliciat, aut omittat talem actum, præeunte intimatione, ac præcognitione eius voluntatis diuinæ. Repugnat enim metaphyſicè imprimis Chriſtum Dominum peccare, vt dictum eſt quaſt. 29. Peccaret verò ſi eliceret, vel omitteret talem, vel talem actum cum ea præcognitione vti modo concluſum fuit. Repugnat deinde ſimiliter Deum aliquid velle ſub conditione metaphyſicè impoſſibili; quia vellet fruſtrà, quod repugnat Deo: Imò ſimul vellet, & noller eandem rem ſub eadem conditione; quia de ratione conditionis metaphyſicè impoſſibilis eſt, vt eo ipſo, quod exiſtat, verificetur eam non exiſtere. Eſt enim de ratione cuiuſvis impoſſibilis, vt ſi ipſum exiſtat, exiſtat etiam ipſius contradictorium; adeoque vt, ſi exiſtat, eo ipſo non exiſtat. Nempe vnum quoduis deſinit eſſe formaliter per exiſtentiam ſui contradictorij, Ergò ſi Deus vellet aliquid exequi data aliqua conditione, idemque non exequi non data eadem conditione, atque ea conditio eſſet metaphyſicè impoſſibilis, idem vellet, & noller ſub eadem conditione, & ſibi ipſi eſſet contrarius. Repugnat ergò dari in Deo voluntatem negandi Chriſto beatitudinem ſub tali conditione. Vnde vterius repugnat dari in eodem reſpectu eiufdem comminationem culpæ, & pænæ; ſiquidem oſtenſum eſt iſtiusmodi comminationem conſtitui per eiufmodi voluntatem. Atque hinc demum repugnat aliquem actum Chriſti Domino reddi illicitum, & peccaminofum, ſiquidem oſtenſum ſimiliter eſt, ſola eiufmodi comminatione, & voluntate diuina actum alicui illicitum, & peccaminofum reddi poſſe.

Artic. 5. Confirmatur diſcurſus, quod ad comminationem attinet. Quia cui repugnat timor alicuius mali, non poteſt prudenter fieri comminatio eiufdem mali; Tùm quia fructus per ſe comminationis eſt timor; Tùm quia, cui repugnat, vt patiatur aliquod malum, vnde eſt timor, repugnat etiam neceſſario, vt aliquis habeat poteſtatem inferendi ipſi tale

malum, vnde eſt comminatio prudens. Repugnat autem Chriſto timor mali culpæ, & pænæ, vt docet D. Thomas qu. 7. art. 6. & cum ipſo cæteri omnes Theologi; quia videlicet timor eſt de malo poſſibili euenire timenti. Impoſſibile verò eſt, vt Chriſtus incidat in peccatum, vtque puniatur pro peccato. Ergò eidem repugnat comminatio vtriuſque huius mali.

Artic. 6. Confirmatur rurius. Repugnat Deum alicui promittere bonum ipſi impoſſibile, aut quod eſt ſecundum ſe poſſibile, ſub conditione impoſſibili. Ergò pariter repugnat Deum comminari alicui malum ipſi impoſſibile, quale eſt reſpectu Chriſti peccatum, & punitio peccati; aut ſub conditione impoſſibili, qualis eſt reſpectu eiufdem operatio contraria legi obliganti in conſcientia.

Artic. 7. Confirmatur 3. Circa illud ad Galatas 4. *Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege*, obſeruat D. Thomas, & communiter interpretes, *Tò ſub*, dupliciter accipi. Primò vt denotat ſolam obſeruantiam legis, atque exhibitionem operum, quæ in ea continentur. Secundò vt denotat oppreſſionem, per inuolutionem vtrique timoris, & comminationem. Atque primo modo Chriſtum ſub lege factum eſſe, non verò ſecundo modo, quia videlicet omnia præſtitit ex impulſu charitatis, & non ex coactione legis. Vnde idem S. Doctor lib. 4. contra gentes cap. 55. ad 15. & 16. ſoli Charitati Chriſti attribuit, quòd mortem pro nobis ſubierit; circa quam tamen maximè dicitur mandatum, & præceptum habuiſſe, & obedientiam exercuiſſe; Et conſequenter legi, ac præcepto, cui ſuberat Chriſtus, negat vim coactiuam, tum eodem in loco, tum maximè in præſenti ſapientius, nec vno modo quaſt. 46. artic. 1. propè medium; artic. 2. in corpore, & ad 1. artic. 6. in fine corporis; art. 9. in corpore, & art. 1. ad 1. Vim autem coactiuam vſurpat pro obligatoria, comminatoria, ac perterrente, vt patet ex contextu, & non pro illatiua violentiæ propriè dictæ, quæ reſpectu nullius dari poteſt in vlla lege.

Artic. 8. Confirmatur denique ex illo ad Galatas 5. 18. *Quod ſi ſpiritu ducimini, non eſtis ſub lege*, & 1. ad Timoth. 1. 9. *Iuſto non eſt lex propoſita*: quorum communis expoſitio eſt, ideo dici virum iuſtum, ac ſpiritualem non eſſe ſub lege, nec legem ei eſſe poſitam, quia, qui talis eſt, non operatur ex timore pænæ, cuius comminatio eſt diſtinctiua legis à conſiliis; ſed operatur ex adhaſione charitatis ad voluntatem, complacentiamque diuinam, quæ eſt communis conſiliis, legibuſque diuinis. Ergò Chriſto, qui non ſolum non eſt operatus ex timore pænæ, ſed neque potuit talem timorem concipere, non ſolum non eſt poſita lex comminatoria pænæ, ac proinde neque culpæ, verum nec poni, & illum ſub ſe habere villo pacto potuit.

Artic. 9. Dicendum igitur eſt nomine præceptorum, & legis, dum ſermo eſt de Chriſto Domino, intelligi ſpecialem mox explicandam maiorem Dei approbationem de aliquo actu, quàm de oppoſito, æternamque Dei prædeſinitionem, ac præordinationem; non verò voluntatem obligandi in conſcientia. Quam ſententiam communiter docent Patres Græci, Chryſoſtomus, Cyrillus, Nazianzenus, Theophylactus, & Eutymius locis expoſitis à M. Lorca hic diſp. 63. Et licet nonnulli variis interpretationibus eos eludere nitantur; meritò tamen Cardinalis Toletus ad 10. Ioan. annotatione 14. pronuntiat Patres Græcos eſſe indubitatos noſtræ ſententiæ patronos, eſſi ipſe ſit in contraria.

Art. 10. Et quidem non congruebat, nec decebat, vt filius Dei naturalis intrinſecè determinatus, vt nihil inhonestum, nihilque diſplicens, Patri agere poſſet, & optimè diſpoſitus, ſummèque inclinatus, vt eidem

per

per omnes suos actus placeret, non utinque, sed quantum absolute fieri posset, utque quamlibet ipsius insinuationem pronā semper, & conformi voluntate sequeretur obsequiosē; Non, inquam, congruebat, nec decebat, ut talis filius eo legum genere premeretur, quā imponuntur peccatoribus, & inimicis, atque filiis adoptiuis potentibus filiationi renuñciare, & retinentibus dispositionem, qua facile possint aduersus patrem rebellare; Sed ut solis consiliis, solaque maioris paternae complacentiae ostensione dirigeretur, ac alliceretur. Agnouit hoc inter alios D. Thomas super illud ad Rom. 8. 32. *Pro nobis omnibus tradidit illum: dicit enim: Tradidit eum Deus Pater in mortem, eum incarnari, & pati statendo, & humana eius voluntati inspirando charitatis affectum, qua passionem spontaneus subiret.* Solo igitur tradidit mandato simplici, & praedefinitione; non verò praecepto moriendi obligante in conscientia; quale certē nullum de Incarnatione praecessit, quae statuta dicitur simul cum morte.

Art. 11. Quapropter nomine praeccepti, & quod perinde est, mandati, dum sermo est de Christo Domino, intelligenda sunt praedicta simplicia mandata, & praedefinitiones. Neque verò id est sine exemplo in sacris litteris, ut videre est apud P. Montoyam, de mandatis quidem disp. 39. de scientia Dei sect. 4. initio. De praedefinitionibus verò tractat. 2. de providentia disput. 9. sect. 2. fine. Praeterea D. Thomas 2. 2. quaest. 104. art. 2. in corpore docet obiectum proprium, ac speciale obedientiae esse praeceptum; & tamen ibidem, & art. 5. ad 3. dicit perfectam obedientiam obedire in omnibus licitis, & praevēire voluntatem expressam superioris, tametsi in omissione nullum sit peccatum. Ergo censet etiam mandata, tametsi non obligantia sub peccato, habere aliquam rationem veri praeccepti.

Art. 12. Accedit, quod levis nequaquam considerationis est pro hac re, voluntatem Dei circa mortem, aliaque vniuersim opera meritoria Christi Domini, non fuisse solum insinuationem utinque maioris perfectionis, qualis sola voluntas datur respectu purē beatorum, sed fuisse insuper onerosam, & coniunctam cum comminatione alicuius mali, si nollet mori, aliaque opera exercere sibi incommoda, ac molesta. Cum enim contulerit Christo in praeuium mortis, aliorumque meritorum, gloriam sui corporis, sui que nominis exaltationem, nostrorumque remedium peccatorum, satis liquet hanc eadem conferenda illi minime fuisse, si noluisse pati merendo, quae passus est, iuxta illud Ioan. 12. 24. *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Et Isaia 53. 9. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum: & voluntas domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod laborauit anima eius, videbit, & saturabitur.* Habuit igitur Deus voluntatem, ut Christus pateretur aliquam in suo corpore, & nomine iacturam; maximam verò in nobis, qui sumus ipsius membra, & eiusdem consortes naturae, si noluisse ea opera edere, quae proponebantur, ut meliora, atque magis placencia Deo.

Art. 13. Voluntas autem superioris praescribens subdito aliquod opus non purē, ac praecisē, ut melius, sibi que magis placitum, sed insuper cum interminatione alicuius mali illi infligendi, vel in se, vel in aliis connaturali dilectione eidem coniunctis, communissimo omnium vñu praeceptum, mandatum, & lex nuncupatur, tametsi nullam inducat obligationem in conscientia, nec omissionem talis operis reddat illicitam, ac peccaminosam. Iis namque vocibus passim significantur leges purē poenales, omnesque vniuersim ordinationes, ac regulae aliquod eiusmodi grauium continententes aduersus transgressores, tametsi transgressio ne venialiter quidem sit peccaminosa.

Independenter igitur ab obligatione in conscientia; & comminatione culpae, & poenae adest specialis ratio, ob quam, iuxta communissimum loquendi modum, praecepta, mandata, & leges dicantur ea diuinae praedestinationes, quas Christus accepit de operibus meritoriis, quae praestitit. Concludo itaque, impositum quidem fuisse Christo Domino praeceptum verum, & sine metaphora tale; non tamen comminatorium poenae, & culpae, seu coactiuum, ut loquitur D. Thomas in locis indicatis supra art. 7.

Hinc patet ad 1. Licet enim accipere verba scripturae in sensu tametsi non summē proprio, ac rigoroso; vñtato tamen aliās in ipsa scriptura, & extra eam frequenti; maximē cum magno fundamento rationis Theologicae deductae ex eadem scriptura, quale innouit adesse in praesenti.

Ad 2. Eadem vox in eadem periodo etiam comparatiua diuersam saepe subit significationem, ut patet ex Ioan. 10. 50. *Sicut misit me Pater, &c.* & iterum cap. 20. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Nempe sufficit conuenientia secundum rationem genericam, vel analogicam, quae minimē deest inter praecepta obligantia sub peccato, & quae non obligant sub peccato, maximē si haec sint onerosa; vñtisque enim communis est voluntas superioris dirigens inferiorem, & aliquatenus grauans, si is renitatur. Viget verò utroque illo in loco comparatio etiam multo magis iuxta nostram sententiam. In priori quidem, quia ex obseruantia praecceptorum non obligantium in conscientia deducitur vigentiū, ea debere obseruari, quae obligant. In posteriori verò quia inobedientia praeccepti obligantis in conscientia est turpissima, & maximē potens nocere; & similiter est perfectissima obeditio, maximēque potens prodesse, quae est sine obligatione in conscientia.

Ad 3. Certum est praeceptum strictē tale esse diuersum à consilio; nam, ut ait Augustinus serm. 61. de tempore ad medium. *Aliud est praeceptum, aliud consilium:* Et constat ex illo Pauli 1. ad Corinth. 7. 25. *De virginibus praeceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Verum non est minū certum, votum propriē, ac strictē sumptum distingui, tum à sacrificio, tum à simplici proposito; & nihilominus licuit D. Thomae, & aliis communiter, intelligere de Christo illud psalmi 21. 26. *Votum meum reddam;* simulque eidem negare 2. 2. qu. 88. art. 4. ad 3. votum propriē, ac strictē tale, intellecto sub ea voce sacrificio, vel simplici proposito. Ergo similiter licet, & sanē cum fundamento non valde dissimili, accipere praeceptum, dum agitur de Christo, pro simplici mandato praesertim oneroso, & non purē approbatiuo; quod scilicet non vsque adeo distat à conditione praeccepti strictē talis. Dictum verò est, vñdē haec qualiscunque alienatio praeccepti, mandati, & legis à propria, & rigorosa significatione, non sit absurda. De obedientia nihil opus est dicere, cum obseruatum sit ex D. Thoma eam esse perfectissimam, quae versatur circa simplicia mandata.

Ad 4. Nec etiam Deo est licitum mentiri, peierare, se odisse, haec & similia praecipere, aut consulere, & sic de aliis huiusmodi. Et tamen nulli propterea subest praeccepto, aut legi propriē, ac strictē tali; nec eiusmodi actus sunt illiciti posituē respectu Dei, sed impossibiles. Redduntur verò impossibiles per dictamen diuinae sapientiae dictans eos esse impossibiles, seu potius actus oppositos esse intrinsecē connexos cum amore summi boni, ad quem Deus summa cum necessitate est intrinsecē determinatus. In hunc igitur modum Christus erat determinatus ad ea, quae sunt legis naturalis; quatenus cognoscebat eorum, seu prosecutionem, seu fugam, prout in ipsa continentur, esse connexas cum amore summi boni, ad quem

quem erat intrinſecè determinatus, & actus, ſeu omiſſiones contrarias eſſe eſſentialiter coniunctas cum contemptu Dei ſibi prorsus impoſſibili. Vnde non cognoſcebat actus aliquos eſſe ſibi illicitos, & alios licitos, ſed quosdam eſſe impoſſibiles, aut neceſſarios, alios verò poſſibiles, & ſimul liberos. Eatenus igitur præciſè dici poſſet Chriſtus ſubeſſe præceptis legis naturalis, quatenus ea, ſeu neceſſitas, ſeu impoſſibilitas primitus venit ex dictamine, & voluntate ſuperioris. Vnde reſpectu Chriſti nulla poſſeſt deduci poſſibilitas legis, aut præcepti comminantis culpam, & poenam, aut reddentis aliquem eius actum illicitum, ſed neceſſarium, aut impoſſibilem.

Ad 5. Conceditur Chriſtum, quatenus hominem, eſſe ſervum Dei ſervitute naturali, quoniam eſt ſubſtantia rationalis propria Dei ex ſua natura, iuxta illud, ad Corinth. 3. 23. *Chriſtus autem Dei*: ſubiecta eius voluntati non ſolum purè directivæ, & utcumque conſiliativæ; ſed etiam præſcriptivæ, ac exigitiivæ pro libito talium determinatè mediorum ad talem determinatè finem, vertibilis, & præordigabilis efficaciter ad omnia quæcumque libuerit uſque ad mortem incluſivè, iuxta illud nuper expenſum: *Pro nobis omnibus tradidit illum*: Ac proinde Chriſtus eſt *organum animatum, ſeparatum* (ſecundum naturam utique, & voluntatem) *alterius* (nempe Dei) *homo exiſtens*: quæ eſt tota definitio ſervi tradita ab Ariſtotele 1. Polit. cap. 3. & ex ipſo à D. Thoma ibidem lectione 3. Quapropter peccabilitas, & quæ ad illam conſequitur, capacitas obligationis in conſcientia, & comminationis culpæ, ac poenæ ſunt extra conceptum quidditativum ſervitutis in communi, & pertinent ad imperfectionem puri hominis ſervi, cuiusque nondum beati. Ergo ex conceptu ſervitutis nihil conſcitur pro ſcopo argumenti: quia Chriſtus eſt ſervus ſecluſis imperfectionibus peccabilitatis. Idem dicitur conſequenter de conceptu Domini ex parte Dei, qui conceptus non eſt negandus, ſed nobilitandus reſpectu Chriſti retento diſcrimine ſervi à non ſervo per alia prædicata contenta in data ſervi definitione, quæ ſanè definitio uti propria Ariſtotelis, & D. Thomæ eſt pro ſcholis anteponenda aliis aliorum definitionibus, ſecundum quam ſunt accipiendæ authoritates negantes Chriſtum eſſe ſervum, apud Vaſquez diſp. 80. cap. 3. 6. & 7.

Ad 6. Patet ex dictis circa 4. negandam eſſe maiorem, nec ſatis eam probari.

Ad 7. Annihilationi correfpondet ex parte creaturæ ſola potentia paſſiva, ſeu quaſi paſſiva: Obligationi verò, & comminationi correfpondet potentia etiam activa eius effectus, ad quem obligatur, atque inducitur per minas. Patet autem potentiam activam creaturæ non tam latè patere, atque patet paſſiva. Vnde nulla eſt conſecutio in argumento. Deinde idem eſt ambitus Dei, ut primi principij, & ultimi finis: necnon ut domini proprietatis, & ſatisfactionis; atque operantis phyſicè, & moraliter. Quare non eſt faciendâ comparatio cum diverſis effectibus, ſeu quaſi effectibus, ſed cum iſdem: hoc autem ſi præſtetur, evaneſcet argumentum; Quia Deus non poſſeſt eſſe principium phyſicè cooperans Chriſto ad actum timoris culpæ, aut poenæ, nec ad actum honeſtum reiectivum, ſeu impeditivum alicuius ſui actus inhoneſti, ut patet ex dictis.

Ad 8. Naturæ humanæ ſecundum ſe ſola ineſt capacitas remota comminationis culpæ, & poenæ, ſicut & incidendi in culpam, & poenam. Ad comminationem autem actualem, cuiusque proximam poſſibilitatem requiritur capacitas proxima peccandi; quàm excludit unio ad Verbum, paritas ex timore valet potius in contrarium, ut patet ex prima noſtra confirmatione: Timor enim communiter cum D. Thoma

ſibi citato attributus Chriſto eſt ſolum reuerentialis, qui non eſt de culpa, & poena. Attribuitur igitur Chriſto ſola obedientia itidem reuerentialis, ſeu filialis, & charitativa, non verò extorta viliter per minas, & obligationem in conſcientia.

Ad 9. Noſtræ ſententiæ ſunt Lorca, Ioannes Antonius Velafquez, Viſtoria, apud Medinam, & Ludovicus de Roa apud Puente Hurtado cum Dionyſio Ciſterciensi, propendentibus eodem Paludano, & Alberto Magno. Tenent etiam illam, licet non admodum conſequenter Gamachæus, & Bernal; nec ab ea omnino recedit Suarez. Eandem dicunt probabilem, minimèque ſingularem, Medina, de Lugo, & Bernal. Quod attinet ad Patres, iam dictum eſt Græcos eſſe pro nobis, nec apud Latinos quidquam apparet ſpeciale pro præcepto ſtriſtè tali, ſed illud enunciant abſolutè, provt habetur in ſacris litteris; ideòque eidem, quæ iis eſt adhibita, interpretationi dant aditum. Iuvat ſexta Synodus locuta proculdubio ad mentem Patrum, & dicens actione 4. eodem modo, contextuque verborum Chriſtum fuiſſe obedientem præceptis Dei, & parentum; cum tamen parentes, nec poſſent, nec vellent ipſum obligare in conſcientia, aut minis cum eo agere. Iam Auguſtini illa ſpecialis ponderatio procedit ex mala intelligentia; quia in prima tertiæ eius petitionis expoſitione non accipit voluntatem Dei pro conſilio, ſed pro pace, & beata animi tranquillitate viatorum, qualis eſt in Beatis. Conſequenter in ſeunda expoſitione non accipit voluntatem Dei pro eius præceptis, ut contradiculis à ſimplicibus mandatis, ſed abſolutè iuxta totam eius vocis amplitudinem, ut dictum eſt de cæteris Patribus. Nec ab eis diſſident communiter in modo loquendi Theologi antiquiores; nec ex modernis, niſi per pauci, ideòque perinde, ac illi ſunt exponendi. Non igitur ineſt oppoſitæ ſententiæ pondus authoritatis, quale obiicitur, eſtque maius pro parte noſtra.

QVÆSTIO XXXIII.

Utrum in Chriſto fuerit libertas indifferentiæ?

Videtur non fuiſſe. 1. Quia Damascenus lib. 3. Orthodoxæ fidei cap. 14. verſus finem: *ſententiam, ait, & electionem in Domino dicere non poſſumus, ſiquidem propriè loqui ſtudemus*. Libertas autem indifferentiæ abſque ſententia, id eſt, dictamine concludente; Quid agendum, & abſque electione eſſe non poſſeſt. Ergo libertatem indifferentiæ in Chriſto Domino dicere non poſſumus per locutionem propriam.

2. Electio eſt appetitus præconſiliati ex Ariſt. 3. ethic. cap. 3. ad finem. In Chriſto autem non potuit eſſe præconſiliatum; quia conſilium inſit tantum de incertis & Chriſto omnia erant certa. Ergo in Chriſto non potuit eſſe electio, quæ eſt proprius actus principij indifferentis.

3. Chriſtus Dominus erat intrinſecè determinatus ad unum oppoſitorium, nempe ad bonum, abſque vlla poſteſtate ad oppoſitum boni, quod eſt malum; quia erat intrinſecè impeccabilis, ut dictum eſt. Libertas autem indifferentiæ eſt ad utrumlibet oppoſitorium. Ergo hæc in Chriſto non erat.

4. Vbi concurrunt duæ potentie appetitivæ inæquales, benè inuicem ordinatæ, quæ eſt inferior ſubordinatur perfectè ſuperiori, cuiusque motu rapitur neceſſariò; ac proinde non eſt domina ſui actus, ut dictum eſt de appetitu ſenſitivo, & rationali Chriſti. Erant autem in ipſo ſimiliter duæ voluntates, humana & diuina, benè inuicem ordinatæ. Ergo humana, ut potè inferior, erat perfectè ſubordinata diuinæ, cuiusque proinde motu rapiebatur neceſſariò abſque domini